

Pelaajia laatijoina

(Tutsari 4/2003)

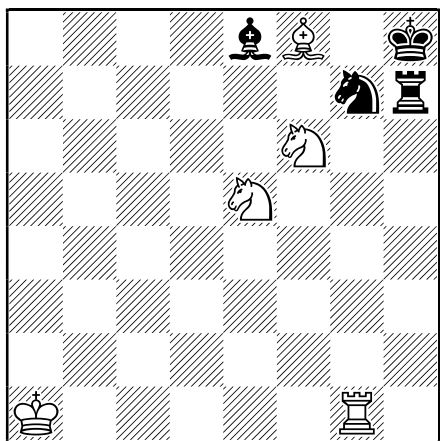
Sormituntumalta tuntuu siltä, että peli- tai tehtäväshakissa menestyminen vaatii niin tehokasta paneutumista, että molemmissa on vaikea olla vahvasti mukana. Kuitenkin jotkut pelishakista tutut nimet ovat kunnostautuneet myös shakkitehtävien laatijoina. Ammoin tämä oli ehkä helpompaa kuin nykypäivänä, mutta molempien alojen menestyjiä löytyy silti vieläkin. Viime ajoilta mieleen tulevat Pal Benkö, John Nunn, Jan Timman ja Milan Vukcevic.

Jätämme heidän tuotantonsa esittelyn tuonnemmaksi, nyt keskitymme heitä aikaisemmin pelin ja tehtävät menestyksellä yhdistäneisiin mestareihin. Näistä edesmenneistä suuruuksista esittelemme lyhyesti seuraavat: Adolf Anderssen, Richard Reti, Oldrich Duras, André Chéron, Henri Weenink ja Paul Keres. Lyhyet esittelyt tekevät tietysti vääryyttä kohteille, mutta tällä kerralla saamme tyytyä vain makupaloihin.

Saksalainen Adolf Anderssen (1818-1879) oli pitkään maailman vahvin pelaaja. Vasta shakkikomeetta Paul Morphy suisti hänet valtaistuimeltaan. Anderssen laati useita mattitehtäviä, joiden ideat olivat selkeitä ja toteutukset hiottuja.

Adolf Anderssen

Leipziger Illustrierte Zeitung 1848

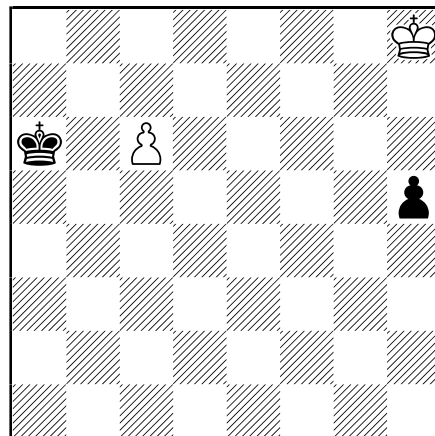
Alkusiirto on odottava **1.Kb1!**, joka asettaa mustan siirtopakkoon. Jokaista siirtoa seuraa välitön matti, paitsi siirtoa 1.-Lh5, jonka haitta on mustan tornilinnan katko: 2.Tg6! uhaten 3.Rf7#, ainoa puolustus on 2.-Lxg6+, mutta 3.Rxg6#.

Suurmestarit Richard Reti (1889–1929) ja Oldrich Duras (1882-1957) olivat oman aikansa pelaajien parhaimmistoa. Reti oli pelishakissa ns. hypermodernin koulukunnan lipunkantaja, uusien avausten ja ideoiden kehittäjä sekä tietysti huippupelaaja. Hän

tuli tunnetuksi myös lopputehtävien laatijana, etenkin seuraavasta klassikosta, jonka kaikki ovat tietysti nähneet – vai ovatko?

Richard Reti

Kagans Neueste Nachrichten 1922

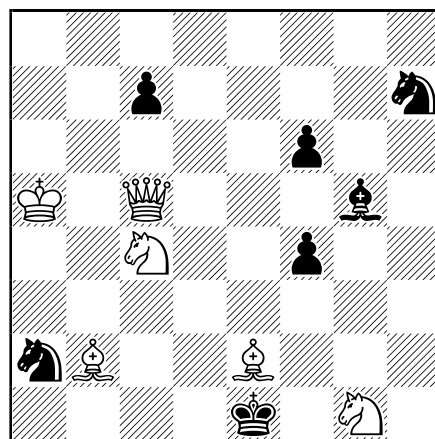

Valkea purjehtii remissisatamaan yhdistämällä uhat tavoittaa musta sotilas ja korottaa oma sotilas: 1.Kg7! h4 2.Kf6 h3 3.Ke5! ja nyt valkea uhkaa sekä 4.Kf4 että 4.Kd6 – tasapeli! Muitakin muunnelmia on, mutta sama tasapelin takaava periaate toimii lähes kaikkia mustan yrityksiä vastaan.

Tshekkiläinen Oldrich Duras ehti julkaista yli sata mattitehtävää, lisäksi lopputehtäviä. Durasin peliura ei jostakin syystä kestänyt kovin pitkään, mutta menestystä ehti tulla sen verran, että hänen vahvuusluokseen on jälkikäteen laskettu noin 2600. Durasin kotiseudulla vaikutti tehtäväshakissa aikoinaan ja vieläkin nykyäänkin ns. böömiläinen koulukunta, joka vaati mattitehtävissä vähintään kolme mallimatia. Duras oli tämän vaikutuksen alainen, kuten seuraavasta nähdään.

Oldrich Duras

2. p. Ustredni Jednota Ceskych Sachistu 1931

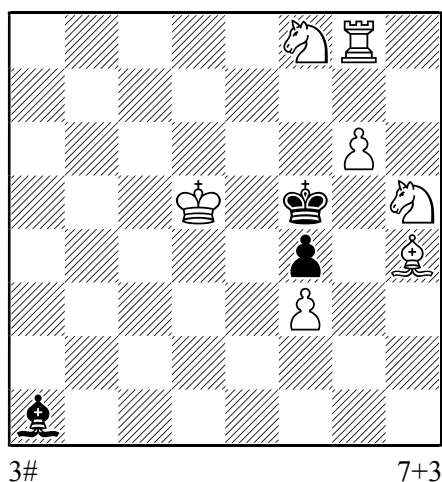

Ratkaisu: **1.Le5!** (uhkaa kauniisti 2.De3 (3.Rf3#) fxe3 3.Lg3#) 1.-Lh4 2.Lxf4 (3.Ld2#) Lg5 3.Lg3#, 1.-Lh6 2.Ld4 (3.Lf2#), 1.-fxe5 2.Rxe5 (3.Ref3#) Kd2 3.Ref3# ja 1.-f3 2.Lg3+

Uhkauksessa ja muunnelmissa on yhteensä neljä mallimattia.

Ranskalainen André Chéron (1895-1980) voitti Ranskan mestaruuden vuosina 1926, 1927 ja 1929. Hänen pelaajauransa kuitenkin päättyi suhteellisen nopeasti kiinnostuksen suuntautuessa tehtävien saloihin. Lopputehtäväteoriaa käsittelevästä neliosaisen kirjasarja *Lehr- und Handbuch der Schachendspiele* oli pitkään loppupelien raamattu ja kulki monen ammattipelaajan matkatavaroissa turnauksesta toiseen. Lopputehtävien ohella Chéron laati paljon mattitehtäviä ja oli kiinnostunut erityisesti ennätystehtävistä, joita hän sekä laati että julkaisi niistä laajan kirjan.

André Chéron
Morgenzeitung 1930

1.Th8! uhkaa 2.Rg7+ Lxg7 3.Th5#. Ainoassa muunnelmassa käytetään myös tehokkaasti hyväksi ruutua g7: 1.-Lxh8 2.g7 (siirtopakko!) 2.-Lxg7 3.Rxg7#

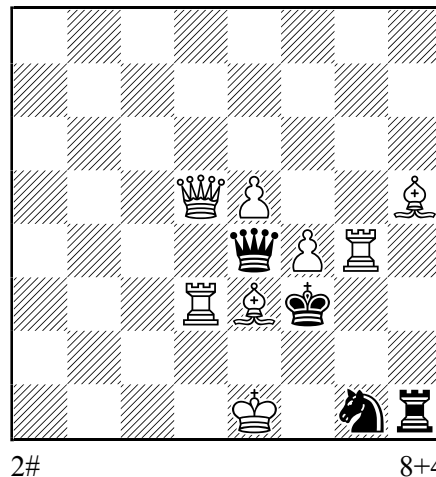
Uskallan olettaa, että lukijoille tuntemattomin nimi tässä esiteltävistä on Henri Gerard Marie Weenink (1892-1931). Nuorena tuberkuloosiin kuollut Weenink oli Euwen ohella toinen aikansa suurista hollantilaispelaajista, vaikka ei ehtinytkään osallistua kovinkaan moneen turnaukseen. Pienehköissä hollantilaisturnauksissa hän jätti jälkeensä mm. Rétin, Euwen ja Spielmannin sekä voitti Luikin turnauksessa 1930 Rubinsteinin ja Marshallin

Weenink edusti Hollantia neljissä olympialaisissa 1927-1931 ja pelasi esimerkiksi ykköspöydällä Hampurin olympialaisissa 1930 tuloksen 10/16. Laadinnan hän aloitti vuonna 1908 ja julkaisi noin 400 tehtävää, joista 70 sijoittui eri laadintakilpailuihin.

Kaksisiirtoisnäyte esittää patteripeliä ja ristishakkeja: musta shakkaa, johon valkea vastaa mattisiirrolla.

H.G.M. Weenink

8. kunniamaininta American Chess Congress 1921

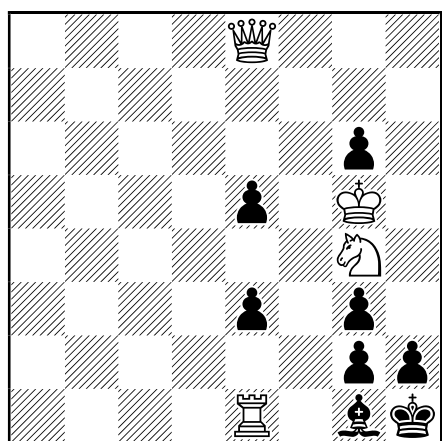

1.f5! uhkaa 2.Dxe4# ja käynnistää koneiston, jossa valkean patterit avautuvat tehokkaasti mustan katkottua omia linjojaan: 1.-Re2+ 2.Lg1#, 1.-Rh3+ 2.Tg1#, lisäksi 1.-Dxd5 2.Ld4#

Virolainen Paul Keres (1916-1975) mainitaan usein ykkösnimenä listassa parhaista pelaajista, joista ei koskaan tullut maailmanmestaria. Peliansioittensa ohella Keres julkaisi yli 200 tehtävää, pääasiassa mattitehtäviä ja joitakin lopputehtäviä. Keresin aktiivisin kausi laatijana oli kouluvuosina 1931-1933 – hänen kerrotaan laatineen shakkitehtäviä kuivien koulutuntien aikana, joskus useita saman päivän aikana! Laadinta jatkui kuitenkin menestyksekkään peliuran ajanakin, etenkin sen alussa.

Keres julkaisi tehtäviä monissa shakkilehdissä ja menestyi usein lehtien vuosikilpailuissa. Tehtäviä nykysilmin arvioitaessa täytyy muistaa, että Keres oli laatijana täysin itseoppinut, hänen tehtävätietonsa olivat peräisin lähinnä kokemuksesta tehtävien ratkaisijana. Julkaistut tehtävät kertovat lahjakkuudesta ja taiteellisesta näkemyksestä.

Paul Keres
Esmaspäev 1932

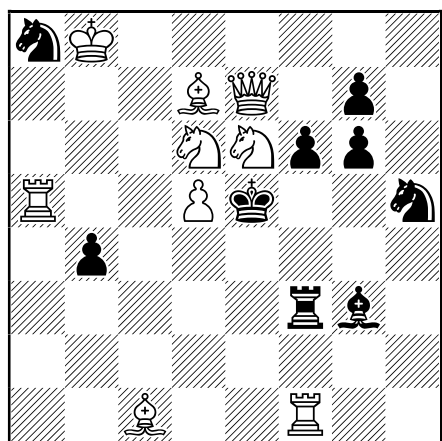

3#

4+8

Alkusiirron **1.Dh8!** jälkeen musta on siirtopakossa. Tarjolla on vain kaksi sotilassiirtoa, joita kumpaakin seuraa uhrausjatko: 1.-e2 2.Dxh2+! gxh2 3.Rf2# ja 1.-e4 2.Txg1+! Kxg1 3.Da1#
 Toisena näytteenä kaksisiirtainen, joka esittää tehokkaasti oman aikansa suosittuja ajatuksia.

Paul Keres
El Escacs a Catalunya 1934

2#

9+9

Upea alkusiirto antaa kolme pakoruutua ja mahdollistaa ristishakkimuunnelmat:
1.Rb5! (uhkaa 2.Rec7 ja 2.Rf4#, kaksoisuhkaus on tässä pieni kauneuspilkku) 1.-Kxd5+/Kf5+/Ke4+ 2.Rd6/Rec7/Rf4#

Keres oli koko shakki-ikänsä kiinnostunut tehtävistä ja niiden ratkaisemisesta, jonka hän kertoi ylläpitävän taktista taitoaan. Voi tietysti miettiä, mitä hän olisi saanut laatijana aikaan, mutta peliurakaan ei ollut hänelle huono valinta!